

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze bakalářské práce

Konkurenceschopnost českého potravinářství

Lucie Nevečeřalová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Bakalářská práce „Konkurenceschopnost českého potravinářství“ se zabývá komplexní analýzou konkurenceschopnosti českého potravinářského sektoru v období od roku 2003 do roku 2013. V teoretické části práce je vymezen pojem konkurenceschopnost, a to z různých teoretických pohledů. Práce se dále zaměřuje na hodnocení konkurenceschopnosti a popisuje používané metody. Další kapitola obsahuje vymezení českého potravinářství v rámci národního hospodářství. K hodnocení konkurenceschopnosti sektoru jsou využity ukazatele RCA a RTA, pomocí kterých je zjištěno, jaké obory potravinářství jsou konkurenceschopné. Praktická část zkoumá vliv přidané hodnoty a produktivity práce na konkurenceschopnost. V závěru práce jsou identifikovány silné a slabé stránky potravinářství a případné příležitosti a hrozby tohoto odvětví.

Klíčová slova: konkurenceschopnost, soběstačnost, potraviny, spotřebitel, zahraniční obchod, produktivita

Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zpracovat analýzu konkurenceschopnosti českého zemědělství za účelem indentifikace jeho silných a slabých stránek a příležitostí a hrozeb v krátkém a dlouhodobém horizontu.

S ohledem na to, že hlavní cíl práce je značně rozsáhlý, jsou formulovány dílčí cíle, které napomohou k jeho dosažení. Dílčím cílem je tedy zhodnotit vývoje konkurenceschopnosti českého potravinářství. Dále také zjistit jaké obory vykazují komparativní výhody. Na základě zjištěných údajů identifikovat slabá místa v potravinářském odvětví.

Výzkumné otázky, na které byla v empirické části hledána odpověď, jsou následující: Je konkurenceschopnost potravinářství na vysoké úrovni? Jaká bude situace v následujících dvou letech, tj. 2014 a 2015?

Závěr práce je zaměřen na shrnutí hlavních výsledků analýzy a představení doporučení a případného řešení identifikovaných problémů, která mohou napomoci ke zvýšení dosavadní úrovně konkurenceschopnosti.

Metodika

V první části práce, literární rešerši, jsou obsažené informace získané ze studia dokumentů, dostupných pro danou problematiku. Obsahem této kapitoly je především vymezení pojmu konkurenceschopnosti a dále způsoby jejího měření. Dále je zde věnována pozornost pozici zemědělství České republiky v národním hospodářství.

V rámci empirické části budou užita data získaná zejména z databáze ČSÚ a Eurostatu a dále také z dostupných Zelených zpráv Ministerstva zemědělství na portálu Eagri a následně také z Panoramát potravinářského průmyslu vydávaného rovněž ministerstvem. Samotná praktická část bude monitorovat posledních 10 let, tzn. od roku 2003 do roku 2013. Při práci s daty budou využity nejaktuálnější dostupné zdroje.

Výsledky práce

Bakalářská práce byla rozčleněna do dvou hlavních částí. V první teoretické části byl představen pojem konkurenceschopnost a jeho širší a užší pojetí. Zde byly také popsány metody hodnocení konkurenceschopnosti a to pomocí různých ukazatelů. Část literární rešerše uzavřela kapitola vymezení českého potravinářství v rámci národního hospodářství.

V druhé praktické části byla provedena analýza konkurenceschopnosti českého potravinářství v období od roku 2003 až po rok 2013. Pro zkoumání konkurenceschopnosti byly využity indexy RCA a RTA, kdy je RTA index zaměřen pouze na český potravinářský obchod v rámci EU27. Mezi cíle práce byly zařazeny jednotlivé dílčí cíle pro lepší identifikování. Prvním dílčím cílem je porovnání českých potravinářských výrobků

se zahraničními, pro něhož byly použity indexy RCA a RTA. Ukazatel komparativních výhod hodnotí pouze české potravinářství bez ohledu na zahraničí. Zde byla zjištěna konkurenční výhoda u šesti z deseti oborů potravinářství. Mezi ty nejkonkurenceschopné obory patřily výroba mléčných výrobků a výroba nápojů, naopak mezi nejméně konkurenceschopné pak patřila výroba masa a masných produktů, která tvoří důležitou oblast pro české potravinářství. Hodnota RCA v rámci celkového zahraničního obchodu České republiky je 0,72, což dokazuje, že konkurenceschopnost potravinářství není dokázána. Ukazatel RTA, relativní obchodní výhody, hodnotí konkurenceschopnost podobně jako ukazatel komparativních výhod. Zde je tedy prokázána konkurenční výhoda u stejných potravinářských oborů. Odpověď na výzkumnou otázku, která se dotazuje na úroveň konkurenceschopnosti, je zjištělná díky ukazatelům RCA a RTA. Co se týče konkurenceschopnosti lze ji hodnotit jako vysokou, jelikož většina z oborů vykazovala konkurenční výhodu. Avšak právě díky tomu, že mezi nekonkurenceschopné obory patří důležitá výroba masa a masných výrobků, je toto hodnocení zkreslené a ovlivňuje konkurenceschopnost. Při zohlednění těchto faktů, je nutné konkurenceschopnost potravinářství ohodnotit jako průměrnou. Situaci v dalších dvou letech předpověděla analýza časových řad. Bylo zjištěno, že ve většině případů dojde spíše k poklesu konkurenceschopnosti, ale výjimkou budou obory výroby rostlinných a živočišných olejů a tuků, a mlýnské a škrobárenské výrobky. Celkově tedy lze říci, že konkurenceschopnost českého potravinářství není významně ohrožena, avšak jsou zde situace vhodné k dalšímu řešení. Jednou z nich je právě nízká konkurenceschopnost již zmíněného oboru výroby masa a masných výrobků, která je potřeba pozvednout. Právě tento obor má v České republice významné postavení napříč historií, a také zde existuje vysoké množství jeho konzumace. Dále je zapotřebí, aby dosud konkurenceschopné obory tuto pozici udržovali a dále zlepšovali. Je také důležité, aby české výrobky měli své ctěnné místo u tuzemských spotřebitelů. V rámci udržení kvality a konkurenceschopnosti vůči ostatním zemím, je třeba zlepšit technologickou úroveň tohoto sektoru za účelem vyrovnání se zahraničním trendům.

Seznam vybraných zdrojů

- 1) BENEŠ, M., BALCAROVÁ, P. *Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti*, Working Paper č. 9., 1. vydání. Masarykova univerzita, Brno. 2006. 39 s. ISSN 1801-4496.
- 2) CELLINI, R., SOCI, A. *Pop competitiveness*. BNL Quarterly Review, n.º 220. 2002. str. 71-101. Milano, BNL.
- 3) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/>>.
- 4) EUROSTAT. [online]. Dostupné z: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/>>.
- 5) FELIPE, J. *A Note on Competitiveness*. Unit Labor Costs and Growth: Is Kaldor's Paradox a Figment of Interpretation?. CAMA Working Paper Series, 6/2005, Centre for Applied Macroeconomic Analysis, Australian National University, Canberra.
- 6) GEREFFI, G., HUMPHREY, J., STURGEON, T. *The governance of global value chains*. Review of International Political Economy. 2005.
- 7) KLVAČOVÁ, E. Konkurenceschopnost zemí a světových region: racionální cíl, nebo dobře ukrytá past? Scientia et Societas. 2007. roč. III., č. 3., s. 23-35. ISSN 1801-7118.
- 8) PORTER, M. E. *Competitive Advantage : creating and sustaining superior performance*. New York: Free Press. 2004.
- 9) RONAN, G., SINNADURAI, E., TAYLOR, P. *Towards a template for benchmarking the international competitiveness of Australia's agri-food industries*. Paper presented at the Australian Agricultural and Resource Economics Society (AARES) 49th Annual Conference, Coffs Harbour, New South Wales. 2005.
- 10) TVRDOŇ, J. *Konkurenceschopnosti podniků působících v resortu zemědělství*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Informační a poradenské centrum PEF. 2004. 96 s. Víte co Vás čeká v Evropské unii???. ISBN 80-213-1185-1.